

Pensionisüsteemi väljavaated ja väljakutsed

Lauri Leppik

Seminar *Pilk hallile alale*
Tallinna Ülikool, 02.02.2016

SHARE

Pilt Eesti vanemaealiste elanike sotsiaal-majanduslikust reaalsusest

- Selles peegeldub nii inimeste poolt eluteel tehtud valikuid kui ühiskonna institutsionaalset konteksti
- Võrdlus teiste Euroopa riikidega

SHARE

- näitab olukordade varieeruvust erinevate rühmade lõikes
- lisab inimlikke mõõtmeid keskmistele näitajatele tuginevale makrovaatele
- osundab, millised sotsiaalpoliitilised taotlused põrkuvad vastu reaalsuse piiranguid, satuvad vastuollu subjektiivsete ootuste ja seisukohtadega

Pensionipoliitika väljakutsed

Poliitika rekaliibreerimine (Ferrera et al 2000) – pidev protsess, et hoida tasakaalus sotsiaal-majanduslik reaalsus, poliitika eesmärgid ja instrumentid

Jätkusuutlikkuse probleem tuleneb:

- sotsiaal-majandusliku reaalsuse muutumisest
- dissonantsist selle reaalsuse ning poliitika eesmärkide ja instrumentide vahel

Uue tasakaalu saavutamiseks peab poliitika ümberkohanduma, ent see esitab uue kohanemiseväljakutse inimestele hoiakute ja käitumise kohandamiseks

Pensionipoliitika väljakutsed

- Kronoloogiline (65+) vanaduskäsitlus versus dünaamiline (elueaga kohandatav) vanaduskäsitlus
- Universaalsus versus paindlikkus

Pensioniiga ja elada jäävad aastad

Pensioniiga on Eestis kronoloogilise vanuse põhine ja sünniaastaga määratud:

- 1934 sündinud meestel 60 (1994) → 1961 sündinud meestel 65 (2026)
- 1939 sündinud naistel 55 (1994) → 1961 sündinud naistel 65 (2026)

Eluiga kasvab

keskmine elada jäänud aastate arv vanuses 60 aastatel 2001–2014 tõusis:

- meestel 15,5 → 18,2 aastani
- naistel 21,4 → 24,2 aastani

Eluea tõusu aktsepteerimine

SHARE vastajate keskmised hinnangud protsentides (skaalal 0–100), kui suure tõenäosusega ollakse elus 10 aasta pärast

	Vanuse- rühm	2011	2013
Mehed	50–59	55	62
	60–69	53	61
	70–79	43	48
	80+	29	37
Naised	50–59	65	72
	60–69	63	68
	70–79	40	49
	80+	29	37

Allikas: SHARE andmed, TAI terviseuuringute ja tervisestatistika andmebaas

10 aasta elulemustõenäosus

Tegelik tõenäosus (protsentides) olla 10 aasta pärast elus

	Vanus	2011	2013
Mehed	50	88	90
	60	75	76
	70	58	58
	80	26	28
Naised	50	96	96
	60	91	91
	70	77	77
	80	39	39

Allikas: Statistikaameti andmed, autori arvutused

Tööjätt

- Suur osa 50+ töötavatest inimestest on siiski aktiivse vananemisplaaniga (Unt, Lindemann, Täht 2016):
 - 63% plaanib töötamist jätkata ka pensionieas, 37% plaanib töötada kuni pensionieani, ehkki 28% sooviks lõpetada töötamise esimesel võimalusel
- Need plaanid on aga märksa optimistlikumad võrreldes 2002–2010 vanaduspensionile jäänud põlvkondade tegeliku tööjätukäitumisega (Puur ja Leppik 2012):
 - 33–40% meestest ja 25–34% naistest olid töötamise lõpetanud juba vähemalt aasta enne pensioni määramist
 - 20–34% meestest ja 21–32% naistest lõpetasid töötamise suhteliselt lühikeses ajaintervallis enne või pärast pensioni määramist
 - 31–42 % meestest ja 38–46% naistest jätkasid töötamist ka aasta pärast pensioni määramist

Pensionipoliitika väljakutsed

- Elutee müoopia – pärsib pensionieaks valmistumist
 - Kuidas seda lühinägelikkust korrigeerida?
- Paljude vanemaealiste plaan on jätkata töötamist pensionieas
 - Milliste sammudega seda plaani toetada?